

Słowo od Redaktora Tematycznego

Prezentowany tom monograficzny „Studia de Cultura” podejmuje problematykę skoncentrowaną wokół kultury metalowej rozpatrywanej przez pryzmat jej funkcjonowania w przestrzeni rytualnej, scenicznej, symbolicznej, a także w kontekście dyskursywnej komunikacji medialnej. Rodzime interdyscyplinarne badania nad muzyką metalową i związanymi z nią artefaktami kulturowymi oraz pluralistycznymi praktykami społecznymi – w anglosaskiej nomenklaturze znane jako metal music studies – zwracają coraz większą uwagę badaczy krajowej humanistyki. W niniejszym numerze zebrano artykuły sporządzone między innymi przez filologów, kulturoznawców, religioznawców, muzykologów oraz pedagogów medialnych. Wokół problematyki satanizmu tak zwanej drugiej fali black metalu, rozwijającej się latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, ogniskuje swoje rozważania Piotr Czarnecki, akcentując szczególnie jego specyfikę na płaszczyźnie doktrynalnej. Estetykę wspomnianego metalowego podgatunku omawia Alicja Sułkowska, podejmując próbę ukazania znaczenia kategorii chaosu w black metalu oraz wyróżnienia konkretnych wariantów jego dyskursywnego wykorzystania.

W tomie odnajdziemy także artykuł oscylujący tematycznie wokół obserwowanego wręcz nagminnie w dniu dzisiejszym zjawiska medialnego ekshibicjonizmu śmierci w kulturze rockowej i metalowej (Jakub Kosek). Działalność sceniczną grupy Rammstein, nadzwyczaj świadomej roli i oddziaływania mediów w procesie kreowania artystycznej narracji, prześledził Maciej Kubiak, podkreślając aspekt teatralizacji heterogenicznej przestrzeni koncertowej. Performanse sceniczne zespołów Batushka, Gorgoroth i Tool rozpatrywane w perspektywie założeń „Teatru Okrucieństwa” Antonina Artauda omawia z kolei Łukasz Stec. W numerze znalazł się także artykuł poświęcony grupie Nocny Kochanek, stanowiącej na polskim rynku muzycznym symptomatyczny fenomen kulturowy. Andrzej Mądro, omawiając artystyczne strategie, komizm oraz intertekstualne środki stylistyczno-muzyczne, diagnozuje komercyjny sukces zespołu.

Wideoklipy heavymetalowych formacji analizuje Andrzej Ner, poszukując zapożyczeń i modyfikacji motywów charakterystycznych dla horroru filmowego w audiowizualnej przestrzeni teledysków. Szymon Nożyński omawia funkcjonowanie niszowej muzyki w cyfrowej dystrybucji dźwięku, zastanawia się także między innymi nad preferencjami muzycznymi współczesnego słuchacza. Jungowskie motywy, procesy indywiduacji, ewolucji duchowej i transformacji obecne w twórczości amerykańskiej progresywnej grupy Tool stanowią zaś przedmiot zainteresowań Tomasza Gornata. Cykl artykułów zamyka tekst Mateusza Żyły, interpretującego między innymi klasyczne utwory grupy TSA *Zwierzenia kontestatora* oraz *Heavy Metal Świat* przez pryzmat teoretycznych koncepcji Stanisława Przybyszewskiego tudzież teorii „głębi” podmiotu nowoczesnego Charlesa Taylora.

W niniejszym numerze odnajdziemy również interesujące parateksty. Pierwszym z nich jest recenzja książki zatytułowanej *Pokłosie* wybitnego historyka literatury polskiej profesora Bolesława Farona sporządzona przez profesora oświaty

Bogusława Kołcza. Praca została opublikowana przez Wydawnictwo Edukacyjne w Krakowie.

W tomie znalazło się także sprawozdanie z międzynarodowego seminarium naukowego *Nordic Metal Music Seminar*, które odbyło się w dniach 11–12 lipca 2019 roku w miejscowości Kitee na terenie Finlandii, autorstwa głównej pomysłodawczyni tego wydarzenia Anny Svetlovej. Współorganizatorami przedsięwzięcia byli badacze z kilku krajowych oraz zagranicznych ośrodków naukowych, między innymi z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz ośrodka International Institute for Popular Culture Uniwersytetu w Turku (Finlandia).

Całość numeru zamyka wywiad z malarzem, grafikiem, twórcą okładek płyt metalowych Arkadiuszem Zającem przygotowany przez Konrada Ludwickiego. Zilustrowana wybranymi pracami artysty rozmowa dotyczy ważnych dla dalszych rozważań i badań metalowej ikonografii kwestii, między innymi (poza)muzycznych inspiracji, korespondencji sztuk i kodów artystycznych, estetyki oraz kontekstów ideologicznych w komunikacji i twórczości (audio)wizualnej.

Kultura metalowa stanowi w rodzimych badaniach naukowych ciągle jeszcze obszar w niewielkim stopniu rozpoznany. Równocześnie jednak obserwujemy nieustające zainteresowanie redakcji mediów muzycznych oraz samych słuchaczy, fanów muzyki metalowej nowościami wydawniczymi i trasami koncertowymi zespołów wykonujących tak zwaną ciężką muzykę – warto wspomnieć choćby ostatnie, tegoroczne, głośne występy w Polsce takich grup jak Tool, Rammstein czy Metallica. Żywię nadzieję, że niniejszy tom wypełni w pewnym stopniu niszę w rodzimych metal studies, a także iż oferowany numer stanowić będzie dla Czytelnika inspirujący zestaw tekstów na temat współczesnej kultury i sztuki muzycznej, strategii komunikacyjnych w przestrzeni medialnej oraz przede wszystkim wolności artystycznej.

Jakub Kosek